GEOGRAFIJA. 2004. T. 40. Nr. 1. P. 43–47
© Lietuvos mokslų akademija, 2004
© Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2004

Regioniniai bendrosios ūkio būklės skirtumai ir jų kaita Lietuvoje

Donatas Burneika

Geologijos ir geografijos institutas
El. paštas: donatas.burneika@geo.lt

ĮVADAS

Pastaraisiais metais Lietuvoje vis didesnio dėmesio susilaukia netolygaus erdvinio krašto plėtojimosi problema. Tokio padidėjusio dėmesio priežastys įvairios, nors daugiausia susijusios su dviem dalykais. Pirmas jų sietinas su *de facto* augančia socialine ekonomine krašto plėtros erdvine diferenciacija, antras – su didėjančiu dėmesiu ir galimybėmis šiuos klausimus spręsti tikslinga regionine politika.

Viena didžiausių praktinių ir metodologinių problemų šioje srityje yra esamų regioninių skirtumų identifikavimas bendrais lygiais – teritoriniu bei struktūriniu, tai yra išskiriant juos remiantis unifikuotais rodikliais unifikuotiems teritoriniams dariniams. Atskirų socialinių ekonominių reiškinių skirtumai dažnai neatspindi bendrųjų tendencijų. Idealiu atveju, siekiant išryškinti regioninius socialinio ekonominio plėtojimosi skirtumus, išskirti atskirus regionus, patogiausia būtų remtis vienu bendru rodikliu, o vėliau jį papildyti kitais dydžiais. Toks visuotinai priimtas universalus rodiklis yra bendrasis vidaus produktas (BVP), nors jis ir neatspindi visų ekonominės plėtros, o juo labiau gyvenimo kokybės skirtumų.

Šio straipsnio pagrindinis tikslas – nustatyti tinkamiausių krašto ekonominio plėtojimosi regioninės diferenciacijos rodiklių išskyrimo principus, kurie padėtų apibūdinti Lietuvos ekonominės plėtros regioninius skirtumus.

METODIKA

Kaip buvo minėta, BVP yra labiausiai paplitęs ir patogiausias ekonominio plėtojimosi bendrasis rodiklis, todėl pirminis šio tyrimo uždavinys – nustatyti BVP rodiklio tinkamumą regioninei plėtrai apibūdinti. Siekiant panaudoti BVP rodiklį Lietuvos ūkio plėtojimosi vidiniams erdviniams skirtumams atskleisti, iškyla dvi pagrindinės problemos. Pirma yra ta, kad BVP apskaičiuojamas tik apskričių lygmeniu, o tai neparodo realių ūkinių skirtumų. Mat iki šiol apskritis iš esmės nėra ekonominis teritorinis vienetas arba tipiška teritorinė rinka su aiškia vidaus ūkio integracija ir išoriniais barjerais. Su šia problema susijęs vienas svarbiausių straipsnio uždavinių – sukurti metodiką, padėsiančių įvertinti BVP rajono (savivaldybės) lygmeniu. Rajoninis, arba savivaldybės, lygmuo optimalus, kadangi rajonas gali būti laikomas savarankiška teritorine rinka su aiškiais ekonominiais, finansiniais ir net socialiniais barjerais ir yra susijęs vidiniais ekonominiais ryšiais, kuriuos užtikrina gyventojų, pinigų bei prekių judėjimas jos viduje, bendras savivaldybės biudžetas, tradiciniai prekybiniai ryšiai ir t. t.

Antra problema yra ta, kad BVP savaime visapusiškai neatspindi ūkio aktyvumo ar gyvenimo kokybės, kadangi iškyla kainų lygio, realiai vietoje liekančių pajamų, aktyvių gyventojų dalies ir kitos problemos. Geriau būtų naudoti bendrą nacionalinį produktą (BNP), apibūdinantį nacionalines pajamas, kurios nurodo realiai teritorijai tenkančius finansinius išteklius. Akivaizdu, kad galutinę bet kokios teritorijos gyventojų gyvenimo kokybę iš esmės nulemia ne kažkokios įmonės gautas pelnas, bet liekanti jo dalis toje teritorijoje. Ypač naudinga būtų remtis šiuo rodikliu nagrinėjant teritorijos gyventojų ekonominio gerbūvio raidos tendencijas. Deja, šiuo klausimu statistikos duomenys dar labiau neprieinami. Dėl šių priežasčių reikėtų atlikti BVP rodiklio korekciją, kad jis kuo tiksliau atspindėtų teritorijos ūkinio plėtojimosi erdvinius skirtumus. Siekiant įvertinti teritorijos gyvenimo kokybės lygį naudojamas BVP vienam gyventojui rodiklis.

Autoriaus nuomone, nagrinėjant ūkio plėtros skirtumus Lietuvos viduje, geriau taikyti BVP vienam darbingo amžiaus gyventojui, kadangi jų pajamos kuriamos nagrinėjamoje teritorijoje, o didžioji dalis pensinio amžiaus gyventojų pajamų paskirstoma centralizuotai ir beveik nepriklauso nuo ūkio aktyvumo dabartiniu laikotarpiu atskiroje savivaldybėje. Lygiai taip pat ir vertinant ekonominio aktyvumo (ypač ga-

mybos apimčių bei jos efektyvumo) teritorijoje lygį tinkamesnis yra BVP. Šiuos klausimus autorius palieka ateičiai, kadangi vieno straipsnio apimtis neleidžia jų išspręsti šiame darbe.

Trečias uždavinys, kaip tik sudarantis šio straipsnio esmę, – gautų potencialiai optimalių rodiklių apskaičiavimas, išskleidimas Lietuvos mastu, tendencijų nustatymas. Šioje darbo dalyje, remiantis sukurtomis naudotinų rodiklių metodikomis bei statistikos informacija, siekiama apskaičiuoti realius erdvinius ekonominio plėtojimosi Lietuvoje skirtumus.

BVP APSKAIČIAVIMAS SAVIVALDYBĖS LYGMENIU

Bendrasis vidaus produktas, arba bendroji pridėtinė vertė, yra pagrindinis bet kokios teritorijos ūkio plėtojimo lygio ir plėtros tendencijų universalusis rodiklis. Lietuvos valstybės oficialioji statistika pateikia tik apskričių bendrąsias pridėtines vertes, todėl smulkesnių teritorinių vienetų BVP galima sužinoti tik remiantis papildomais apskaičiavimais.

BVP gali būti apskaičiuojamas trimis tiesioginiais metodais – gamybos, pajamų ir išlaidų. Nustatant savivaldybės lygio teritorijos BVP, išlaidų metodas atkrinta, nes neįmanoma gauti objektyvių jos eksporto rodiklių. Gamybos metodu regiono BVP galima apskaičiuoti su sąlyga, kad būtų pateikti visų įmonių veiklos rodikliai; deja, daugelio veiklos rūšių finansiniai rodikliai tiesiog neskelbiami. Taigi realiausias yra pajamų metodas, kadangi pagrindinės BVP sudedamosios – darbo užmokesčio bei darbuotojų skaičiaus dydžiai – yra pateikiami statistikos, taip pat yra apskaitomos ir kai kurių mokestinių pajamų sumos. Ir vėl – iki galo ir šių rodiklių apskaičiuoti neįmanoma, nes kai kurios BVP sudedamosios lieka neaiškios.

Siekiant įvertinti atskiros savivaldybės BVP, reikia taikyti netiesioginius skaičiavimo metodus. Vienas realiausių būdų, kurį ir siūloma naudoti tiriant regiono BVP kaitos tendencijas, remtųsi nacionalinės statistikos skelbiamo apskrities BVP korekcija priklausomai nuo dirbančiųjų skaičiaus bei jų atlyginimo dydžio, taip pat kai kurių kitų BVP sudedamųjų sklaida savivaldybėse. Žinoma, toks metodas nepateiktų tikslaus, be paklaidų, BVP, bet leistų sužinoti apytikslias jo reikšmes bei kaitos tendencijas, todėl tinka palyginimo tikslams. Toks metodas buvo taikomas Ignalinos AE regiono socialinės ekonominės ilgalaikės stebėsenos metodikoje, su kuria teko dirbti ir šio straipsnio autoriui (Ignalinos…, 2001).

Apskaičiuojama BVP dalis, tenkanti vienam dirbančiajam. Šį dydį padauginę iš užimtųjų skaičiaus konkrečioje savivaldybėje, gautume pirminį savivaldybės BVP, kuris koreguojamas priklausomai nuo darbo užmokesčio; šiam tenka didžioji BVP dalis (40–44%, 1996–2001 m. (Lietuvos statistikos..., 2002)). Dabar jau nesunku apskaičiuoti BVP vienam gyventojui. Šiuo atveju BVP atskleidžia tik ekonominio aktyvumo, bet ne gyvenimo lygio skirtumus, kadangi apskaičiuojamas pagal darbuotojų darbo vietą, o ne gyvenamąją vietovę. Ignalinos AE sukuriamas BVP iki 2000 m. patekdavo į Ignalinos savivaldybės statistikos suvestines, nes įmonė veikė Ignalinos rajono teritorijoje, o realus darbo užmokestis atitekdavo Visagino gyventojams. Ignalinos savivaldybės biudžetą papildo pajamų mokesčio dalis.

Neturint operatyvių duomenų apie apskrities BVP (jie skelbiami pavėluotai), šią metodiką galima naudoti remiantis visos šalies BVP. Šiuo atveju galimi dar didesni skirtumai ir netikslumai, bet kadangi šiame tyrime svarbu ne tiek konkretūs dydžiai, kiek jų dinamika bei pasiskirstymas tarp regiono savivaldybių, tokia BVP skaičiavimo metodika taip pat galima.

Realiai gautos BVP reikšmės nėra visiškai tikslios, nes neįvertinti kitų BVP sudedamųjų dalių skirtumai savivaldybėse: visų pirma pelno ir mišrių pajamų, taip pat centralizuotai skirstomų subsidijų lygio, pagrindinio kapitalo vartojimo, natūrinės veiklos skirtumai. Iš žinomų BVP reikėtų atimti subsidijas, gaunamas žemės ūkiui bei savivaldybėms remti. Nors tuomet realios BVP reikšmės pakistų, tačiau esminiai dėsningumai liktų tie patys, kadangi lyginant su visuminėmis BVP reikšmėmis šių dydžių skirtumai yra labai nedideli.

Didžiausias korekcijas tektų daryti dėl pelno ir mišrių pajamų rodiklių diferenciacijos, kadangi šie dydžiai keičiasi labiausiai, be to, jie nuolat sudaro apie trečdalį BVP Lietuvoje. BVP korekcijas galima atlikti panaudojant Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenis apie surenkamo PVM bei pelno mokesčio dydį tiriamose savivaldybėse, bet dėl PVM mokėjimo charakteristikų šis metodas nėra tikslus, todėl vargu ar jį galima taikyti regiono tyrimams. Didesnę prasmę turėtų BVP korekcija priklausomai nuo pelno ir mišrių pajamų dydžių skirtumų. Deja, kol kas faktiškai galima įvertinti tik juridinių asmenų pelno mokesčių skirtumus, duomenys apie kuriuos apibendrinami Valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Šiame straipsnyje autorius to nedarė, nes pelno mokesčio erdviniai skirtumai 2001 m. faktiškai atitinka BVP skirtumus Lietuvoje.

ERDVINIAI ŪKIO LYGIO SKIRTUMAI LIETUVOS SAVIVALDYBĖSE 1996 IR 2001 METAIS

Dabar sunku būtų įvertinti, kiek realiai BVP skyrėsi rajonuose sovietmečio pabaigoje, kadangi nėra aiškus tuometinis darbo užmokestis, be to, prekių ir paslaugų kainos neatspindėjo jų rinkos vertės. Aki-

vaizdu, kad palyginus su dabartine padėtimi šie skirtumai buvo neesminiai (išskyrus žemės ūkį, susiję daugiau su gamybos pobūdžio, o ne jos intensyvumo teritoriniais skirtumais), todėl nagrinėjant regioninės ūkio aktyvumo diferenciacijos tendencijas *a priori* galima teigti, kad gamybos plėtra buvo tolygi, o dabartinė jos erdvinė sklaida iš esmės susijusi ne su sovietmečio ūkio erdviniais skirtumais, bet su rinkos procesais po Nepriklausomybės atgavimo. Žinoma, sovietmečio ekonominis paveldas iš dalies turėjo įtakos vėliau vykusių procesų intensyvumui ir pobūdžiui, nes skyrėsi ūkio šakų galimybės prisitaikyti prie rinkos sąlygų.

Statistikos departamento duomenimis (Lietuvos apskritys, 2002), BVP regioniniai skirtumai (apskričių lygiu) 2001 m. siekė iki 44% vidutinio lygio (Tauragės apskrityje). Lyginant su 1996 m., erdviniai ūkio plėtojimosi netolygumai labai išaugo, nes tuomet BVP apskrityse, palyginus su šalies vidurkiu, svyravo nuo –5,6% Tauragės ir iki +17,9% Vilniaus apskrityje (Lietuvos apskritys, 2002).

Šio tyrimo metu apskaičiuotas BVP vienam gyventojui savivaldybės lygiu pateiktas 1 ir 2 paveiksluose. 1996 m. ūkio teritorinė diferenciacija jau akivaizdžiai juntama. BVP dydžiai tarp savivaldybių skyrėsi beveik tris kartus (12,4 tūkst. Lt Vilniuje ir 4,5 tūkst. Lt Šalčininkų rajone). Praktiškai visa Lietuvos ekonomika buvo depresinės būklės, o ūkio augimas įgavo taškinį pobūdį. Ūkio požiūriu gyvybingiausi buvo didieji miestai bei savivaldybės, kuriose veikė išlikę pramonės gigantai (Mažeikių ir Ignalinos). Praktiškai nebuvo ūkio augimo dispersijos nuo židinių, nes didžiausi skirtumai pasireiškė vienos apskrities ribose. Atsižvelgiant į tai, kad dėl skaičiavimo metodikos skirtumai vienos apskrities viduje net šiek tiek niveliuojami, galima daryti išvadą, kad realiai jie dar didesni.

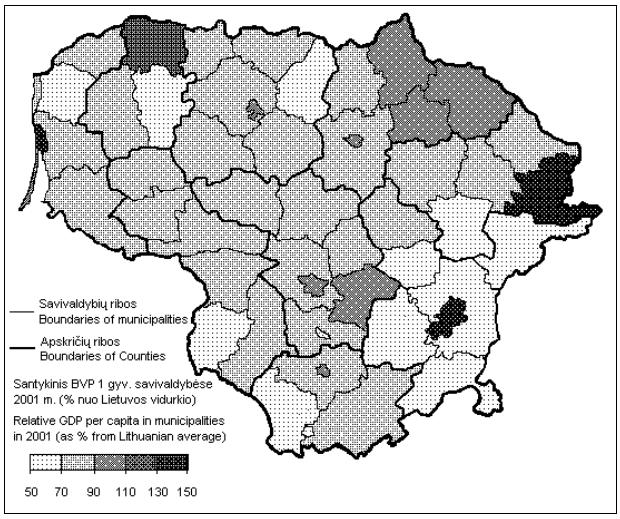

1 pav. Vienam gyventojui tenkančio BVP skirtumų erdvinis pasiskirstymas Lietuvos savivaldybėse 1996 m. (Statistikos departamento duomenimis)
Fig. 1 Differences of GDP per capita in the municipalities of Lithuania in 1996 (% from Lithuanian average)

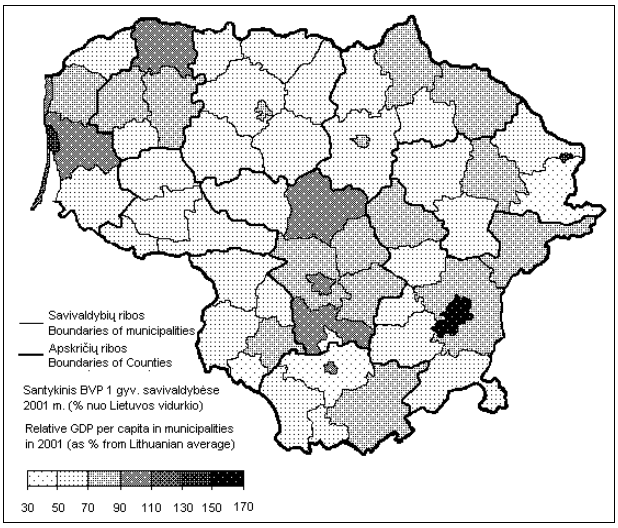

2 pav. Vienam gyventojui tenkančio BVP skirtumų erdvinis pasiskirstymas Lietuvos savivaldybėse 2001 m. (Statistikos departamento duomenimis)
Fig. 2. Differences of GDP per capita in the municipalities of Lithuania in 2001 (% from Lithuanian average)

Didžiausia regioninio pobūdžio ūkio depresija susiformavo Rytų Lietuvoje apie Vilnių. Žinant, kad tuo metu BVP struktūroje žemės ūkis sudarė 12,2% (didžiausias per pastaruosius 10 metų; Lietuvos statistikos.., 2000), galima manyti, kad toks nuosmukis bent iš dalies yra susijęs su žemės ūkio nuosmukiu dėl itin smukusios gamybos, tačiau realesnė tikimybė, kad šiuo atveju lemiamą vaidmenį suvaidino Vilniaus miestas, sutraukdamas visas regiono investicijas, kvalifikuotus darbuotojus, funkcijas ir pan. (dalis paslaugų, anksčiau teiktų rajonuose, persikėlė į Vilnių).

Būtent Vilnius ir Klaipėda tampa ūkio augimo branduoliais Lietuvoje ir turi aiškias funkcijas šalies ekonomikoje. Kiti didieji miestai ar kai kurie rajonai tiesiog išlieka vidutinio ūkinio aktyvumo teritorijomis su šalies vidurkiui artimu BVP (1 pav.).

2001 m. aplinkybės pasikeitė (2 pav.). Didesnėje Lietuvos teritorijos dalyje ekonomika santykinai smuko toliau suformuodama dar didesnę erdvinę ekonominę diferenciaciją šalyje. BVP vienam gyventojui skirtumai, palyginus su 1996 m., išaugo dvigubai ir viršijo 5 kartus (23,5 tūkst. Lt Vilniuje ir tik 4,4 tūkst. Lt Kalvarijų bei 5 tūkst. Lt Ignalinos savivaldybėje). Savivaldybėse prie didžiųjų miestų su santykinai gyvybinga ekonomika santykinio smukimo tempas sulėtėjo, ir Lietuvoje susiformavo keli nelabai ryškūs regionai-salos su santykinai vidutinio lygio ekonomika. Tai – Vakarų Lietuva (Pajūrio–Mažeikių ruožas), Centrinė Lietuva (Marijampolės–

Alytaus–Kauno–Kėdainių ruožas), Vilniaus miesto regionas (2 pav.). Taip pat reikia pastebėti, kad ekonomiškai vienos silpniausių – naujai suformuotos mažos savivaldybės be didesnių miestų.

Apskritai savivaldybių, kuriose BVP vienam gyventojui būtų didesnis už Lietuvos vidurkį, labai nedaug: iš viso septynios savivaldybės ir tik keturiose (Vilniaus, Visagino, Klaipėdos ir Neringos) BVP ryškiai didesnis už vidurkį. Ekonomikos erdvinė diferenciacija Lietuvoje labai didelė. Autoriaus nuomone, ypač spartų Vilniaus augimą lemia ir sovietmečiu dirbtinai stabdyta jo plėtra, dėl to pagrindinis Lietuvos miestas yra aiškiai per mažas likusių gyvenviečių fone.

Tiek pirmame, tiek antrame paveiksle pateikta BVP sklaida gali būti kiek pakoreguota, jei būtų įvertintos kitos BVP sudedamosios – visų pirma pelno pasiskirstymas, tačiau jokių esminių erdvinių BVP skirtumų dėl to neatsirastų, nes šio mokesčio surinkimo erdviniai skirtumai iš esmės sutampa su nustatytomis tendencijomis. Vienintelė išimtis yra Visagino miestas, čia pelno mokesčio reikšmės yra neigiamos. Žinant BVP struktūrą šioje savivaldybėje, tą nesunku paaiškinti.

ŪKIO PLĖTOJIMOSI TENDENCIJŲ ERDVINIAI YPATUMAI

Paprastas BVP apimčių erdvinės sklaidos 1996 m. ir 2001 m. palyginimas neatskleidžia viso ūkio plėtros tendencijų regioninių skirtumų vaizdo, todėl autorius pateikia kartoschemą, vaizduojančią BVP augimo skirtumus Lietuvos savivaldybėse (3 pav.). Joje

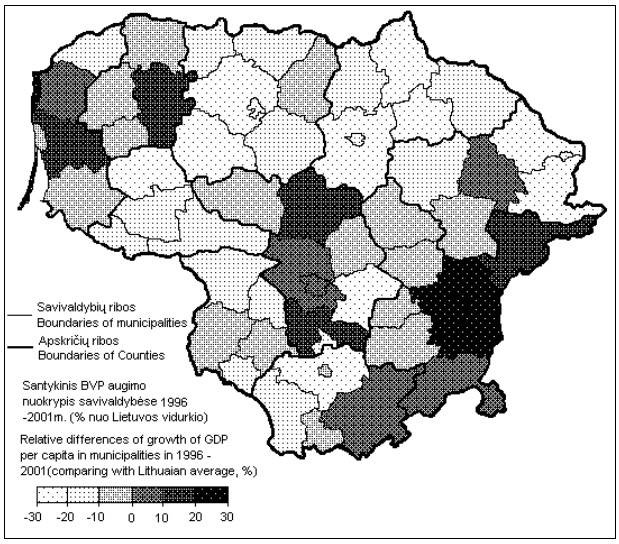

3 pav. BVP kaitos Lietuvos savivaldybėse skirtumai 1996–2001 m. (% nuo Lietuvos vidurkio)
Fig. 3. Differences of GDP growth rates in municipalities of Lithuania in 1996–2001 (% from Lithuanian average)

matyti, kaip kito atskirų savivaldybių BVP palyginus su visos Lietuvos BVP kaita. Akivaizdu, kad ekonomika šalyje augo labai netolygiai, o dabartiniu metu vis dar atsilikusių savivaldybių ir lėčiausiai besivystančių teritorijų erdvinė dislokacija nesutampa.

Kartoschema leidžia teigti, kad senos, dar sovietmečiu susiformavusios, ūkio bazės pagrindu ekonomiką plėtojančios teritorijos, net jei jų BVP vienam gyventojui tebėra didelis, vystosi lėčiau. Reikia pastebėti, kad Visagino, Klaipėdos, Mažeikių ūkiai, šiaip pasižymintys aukštais BVP dydžiais, auga lėčiau už Lietuvos vidurkį. Šios teritorijos gali būti vadinamos paveldėtos ekonomikos zonomis. Tuo tarpu ūkio augimas sietinas su naujomis ar iš principo renovuotomis ūkio šakomis.

Ūkio augimo tendencijų požiūriu taip pat galima išskirti tris regionus, arba ruožus. Ryškiausias jų – Rytų Lietuvos ruožas, besitęsiantis nuo Utenos iki Varėnos savivaldybės. Teritorija nepasižymi (išskyrus, žinoma, Vilnių) aukštais BVP vidurkiais, tačiau augimo požymiai akivaizdūs. Tai, autoriaus nuomone, galima paaiškinti tuo, kad jau 1996 m. tradicinis ūkis (visų pirma žemės ūkis) čia buvo pakankamai nusmukęs. Sparčiai mažėjantis gyventojų skaičius, o galbūt ir Vilniaus ūkio įtaka nulėmė spartesnį ūkio augimą. Alternatyvios kaimo teritorijų ūkio šakos (miškininkystė, kaimo turizmas, grybų, uogų rinkimas ir pan.), kurios čia turi net geresnes sąlygas, išliko pakankamai konkurencingos, ypač Vilniaus rinkai greitai plečiantis. Žinoma, esant tokioms menkoms BVP vienam gyventojui apimtims, vienos stambesnės įmonės sėkmingesnė veikla gali pakeisti visos savivaldybės BVP lygį.

Antra tokia teritorija – Centro ruožas, apimantis Prienų, Kauno ir Kauno rajono bei Kėdainių savivaldybes ir iš principo sutampantis su anksčiau išskirtu Centro regionu, kuriame susiformavo palyginti aukšti BVP vienam gyventojui lygiai.

Trečias regionas – Pajūrio ruožas, jungiantis pajūrio ir su išlygomis Telšių apskrities savivaldybes. Čia ypač sparčiai augo kurortai. Didėjančios Lietuvos gyventojų pajamos, užsienio turistų srautas leido Lietuvos kurortams išnaudoti savo unikalius išteklius ūkio plėtrai. Gali būti, kad šios priežastys prisidėjo ir prie Rytų Lietuvos ruožo ūkio augimo. Norisi atkreipti dėmesį į lėtesnį nei visos šalies Klaipėdos, buvusios vienu gyvybingiausių ūkio centrų, vystymąsi.

Visos kitos teritorijos – praktiškai vientisas vis tebeaugančios ekonominės depresijos regionas. Žinoma, gal penkerių metų nepakanka labai griežtai prognozei, tačiau, matyt, padėtis šiose teritorijose ir toliau blogės jau vien todėl, kad mažės darbo jėgos dalis bendroje gyventojų sudėtyje. Ilgainiui dėl spar-

čiai mažėjančio gyventojų skaičiaus kaimiškose savivaldybėse ir efektyvesnio vietinių išteklių panaudojimo vystymosi tempas turėtų suvienodėti. Be to, įstojus į ES tikimasi ir didesnio finansinio poveikio kaimo teritorijoms. Vis tik reikia pastebėti, kad, nepaisant kai kurių teritorijų ūkio plėtros, Vilniaus ūkio augimas tebelieka sparčiausias. Autoriaus nuomone, tai yra natūralus reiškinys, todėl jo nereikėtų dirbtinai stabdyti perskirstant finansinius išteklius.

IŠVADOS

1. Regioninių ūkio plėtojimosi skirtumų tyrimas savivaldybių lygiu patvirtina, kad apskritys ūkio požiūriu nėra savarankiškos erdvinės sistemos ir negali būti regioninių ūkio skirtumų charakteristikos pagrindu.

2. Erdviniai ūkio plėtojimosi skirtumai didėjo visą laiką nuo nepriklausomybės atkūrimo. Lietuvai būdingas taškinio tipo ūkio augimas, kai ūkis visų pirma auga atskiruose miestuose, o smunka aplinkiniuose regionuose. Vyrauja prekių, paslaugų, pinigų mainai ne su aplinkiniu regionu (ir ypač ne su apskritimi).

3. Nors didžiausios ūkio plėtros teritorijos yra trys didžiausi miestai bei savivaldybės, kuriose tebeveikia anksčiau pastatyti pramonės gigantai, bet santykinis ekonomikos augimas pastebimas tik pirmuosiuose. Ūkio augimas sietinas ne su geru paveldu, bet su sėkmingu prisitaikymu.

4. Lietuvos ūkio plėtra įgauna regioninį pobūdį, ir bendrame santykinės ūkio depresijos fone susiformuoja trys santykinai sparčiau augantys ruožai. Ypač sudėtinga padėtis žemės ūkio regionuose ir juose esančiuose didesniuosiuose miestuose, kuriems prognozuotina pakankamai liūdna perspektyva.

5. Viena esminių ūkio augimo prielaidų didžiojoje šalies teritorijoje – gyventojų skaičiaus mažėjimas kaimiškose teritorijose, kadangi esami ištekliai negali užtikrinti pakankamo ūkio intensyvumo.

Gauta 2003 12 15
Parengta 2004 02 24

Literatūra

Lietuvos apskritys: ekonominė ir socialinė raida 2001. (2002). Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas.
Lietuvos statistikos metraštis 2000. (2000). Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas.
Lietuvos statistikos metraštis 2002. (2002). Vilnius: Lietuvos statistikos departamentas.
Ignalinos AE regiono monitoringas. (2002). Ataskaita. Vilnius: Geografijos institutas.

Donatas Burneika

REGIONAL DIFFERENCES IN ECONOMY AND THEIR DYNAMICS IN LITHUANIA

S u m m a r y

The main objective of the work was to analyse the principal regional tendencies in the development of Lithuanian economy. The task is complicated by the fact that there are no available statistical data concerning the amounts of GDP in municipalities. However, there are no arguments to prove the statement that a county could be called a single unified economic system with internal economic relations and visible boundaries, thus, it cannot be used as an indicator of regional differences of economy. Therefore the first objective of the work was to calculate the GDP in municipalities. It was done correcting the known data on GDP in counties according to the number of working population and average salaries.

The calculated data revealed great differences in the development of the economy in Lithuania. Lithuania has gone to a deep economical depression and the growth of the economy has concentrated in very few points, which include the capital of the country and cities with comparatively large enterprises remaining from the soviet times. There were no spatial influence of the growing centres on the surrounding territories at the first stage, the differences of the GDP were highest inside a county.

In 2001, the spatial differences of GDP in municipalities reached the order of 5. The major part of the country went in an even deeper depression as compared with the economically strongest cities, which have formed rather mute regions of relatively medium economy around themselves.

The growing regions are mostly related with the new or renovated branches of economy and absolutely do not correspond to the strongest municipalities from the point of view of the present amounts of GDP per capita.